

Stuðningur við nýsköpunarfyrirtæki

í samræmi við lög nr. 152/2009

Leiðbeiningar og umsóknarferli

Útgáfa Október 2019

1. Efnisyfirlit

1.	Umsóknir og umsóknarferli.....	2-3
	Rannsóknar- og þróunarverkefni - R&D.....	2-3
	Fullgild umsókn.....	2-4
	Upplýsingar og gögn með umsóknum.....	2-4
	Samstarfsverkefni.....	2-5
	Kostnaður vegna kaupa á þjónustu.....	2-5
	Viðskiptaáætlun.....	2-7
2.	Verklag Rannís við yfirferð umsókna.....	2-8
	Fagnefnd.....	2-8
	Gátlistar.....	2-9
3.	Spurningar og svör.....	3-10

1. Umsóknir og umsóknarferli.

Markmið laga nr. 152/2009 um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki er að beita skattalegum hvötum til að efla rannsóknir og þróunarstarf (R&D) nýsköpunarfyrirtækja og stuðla þannig að bættum samkeppnisskilyrðum fyrirtækja. Í þessari handbók er fjallað um lögin, umsóknir og verklag við mat á umsóknum. Við gerð handbókarinnar var haft samráð við hagsmunaaðila.

Fyrirtæki, sem er eigandi rannsóknar- og þróunarverkefna og vill njóta stuðnings sem lögin kveða á um, skal senda Rannís umsókn þess efnis. Fyrirtæki í öllum atvinnugreinum geta sótt um og fengið staðfestingu á að verkefni sem unnið er að sé rannsóknar- eða þróunarverkefni, að uppfylltum skilyrðum laganna. Lögin taka ekki til háskóla og opinberra stofnana.

Umsóknir skulu berast í síðasta lagi 1. október ár hvert. Rannís skal innan tveggja mánaða frá móttöku fullgildrar umsóknar taka ákvörðun um afgreiðslu hennar og tilkynna niðurstöðu til umsækjanda. Til þess að umsókn teljist fullgild verða allar nauðsynlegar og umbeðnar upplýsingar að liggja fyrir. **Sækja þarf um hvert verkefni út af fyrir sig.** Rannís sendir ríkisskattstjóra gögn og upplýsingar um þau verkefni og eigendur sem hlotið hafa staðfestingu. Samstarfsverkefni skulu vera aðgreind sérstaklega og upplýst skal um alla þátttakendur í þeim.

Rannsóknar- og þróunarverkefni - R&D

Oft eru mörkin milli venjulegrar starfsemi og/eða reksturs annars vegar og þróunarvinnu hins vegar óljós. Í 3. gr reglugerðar nr. 758/2011 með síðari breytingum er skilgreint hvað telst vera rannsóknir og hvað telst vera þróun.

1. **Rannsóknir:** Skipulegar rannsóknir eða veigamiklar athuganir sem hafa að markmiði að stuðla að nýrri þekkingu og færni við að þróa nýjar vörur, ferla eða þjónustu eða leiða til verulegra umbóta á þeim vörum, ferlum eða þjónustu sem þegar er til staðar. Þær felast í gerð íhluta í flókin kerfi, og geta falið í sér smíði frumgerða í rannsóknarstofuumhverfi eða umhverfi með viðmótshermun á fyrirliggjandi kerfum og einnig tilraunaverkefnum, þegar nauðsyn krefur vegna rannsókna og þá einkum vegna almennrar staðfestingar á tækni.
2. **Þróun:** Öflun, sameining, mótun og notkun á fyrirliggjandi vísindalegri, tæknilegri, viðskiptalegri og annarri hagnýtri þekkingu og kunnáttu í því skyni að þróa nýjar eða endurbættar vörur, verkferla eða þjónustu. Þetta getur m.a. einnig tekið til starfsemi sem miðar að skilgreiningu á hugmynd, áætlanagerð og skrásetningu nýrra vara, verkferla eða þjónustu. Þróun getur falið í hönnun frumgerðar, gerð sýnisútgáfu, framkvæmd tilraunaverkefnis, prófunum og að sannreyna nýjar eða endurbættar vörur, verkferla eða þjónustu í umhverfi sem er einkennandi fyrir raunveruleg vinnsluskilyrði þar sem aðalmarkmiðið er að gera frekari tæknilegar endurbætur á ófullmótuðum vörum, verkferlum eða þjónustu. Hér getur líka verið um að ræða þróun á markaðs-hæfni frumgerð eða tilraunaverkefni, þegar slík frumsmíð er óhjákvæmilega endanleg

markaðsvara þar sem framleiðsla á henni er of kostnaðarsöm til þess að nota eingöngu til kynningar og til að sannreyna eiginleika hennar.

Starfsemi sem er í eðli sínu hluti af almennum rekstri fyrirtækja telst ekki til þróunar. Hér undir fellur m.a. eftirtalið:

- a. Breytingar sem teljast eðlilegur hluti af almennri starfsemi fyrirtækis á vörum, þjónustu, framleiðslulínunum, framleiðsluferlum, núverandi þjónustu eða annarri áframhaldandi starfsemi, jafnvel þótt slíkar breytingar geti leitt af sér úrbætur.
- b. Umbætur, breytingar og/eða viðbætur við vörur fyrirtækis, þjónustu eða framleiðsluferla, þegar ekki er um að ræða þróun nýrrar þekkingar, nýrrar færni eða nýtingu núverandi þekkingar á nýjan hátt.
- c. Þjálfun og endurmenntun.
- d. Markaðsathuganir og markaðskannanir.
- e. Uppsetning eða aðlögun á aðkeyptum búnaði og tækjum.
- f. Uppsetning framleiðsluferlis og framleiðsla
- g. Öflun, bygging eða endurbætur á fasteignum, ökutækjum, skipum eða loftförum.
- h. Kortlagning á eða leit að námum, náttúruauðlindum, landsvæðum eða sambærilegu.
- i. Fjármögnun samstarfsverkefna án virkrar þátttöku allra samstarfsaðila í verkefninu.
- j. Eftirlit, gæðamat og vottun á núverandi framleiðslu og framboði á vöru og þjónustu.

Fullgild umsókn

Ef í ljós kemur við yfirferð umsóknar að nauðsynlegar upplýsingar vantar mun Rannís kalla eftir þeim frá umsækjanda. Umsækjandi hefur tvær vikur til að skila inn umbeðnum upplýsingum. Þegar fullnægjandi gögn hafa borist telst umsóknin fullgild, frestur til að afgreiða umsókn telst frá því að fullgild umsókn liggur fyrir. Ef umsækjandi skilar ekki umbeðnum upplýsingum innan tveggja vikna telst umsókn ekki fullgild og verður vísað frá.

Upplýsingar og gögn með umsóknum

Í umsókn þarf að gera skýra grein fyrir hugmynd að virðisaukandi vöru/þjónustu og viðskiptaáætlun, sbr. 5. gr. laganna. Sjá nánar um viðskiptaáætlun í orðskýringum í 3. grein, en hér er átt við meginatriði viðskiptaáætlunar eins og hún liggur fyrir á hverjum tíma.

Kostnaðargreining vegna rannsóknar- og þróunarverkefna skal vera skýr og greinargóð. Um er að ræða beinan kostnað vegna viðkomandi verkefnis fyrir rekstrarár fyrirtækis, svo sem vegna sérhæfðra starfsmanna, tækja, húsnæðis, aðkeyptrar rannsóknar- og þróunarvinnu og vegna aðfanga. Í 5. gr. reglugerðar nr 758/2011 kemur fram hvaða kostnaður telst styrkhæfur. Í umsókn þarf að sýna fram á að varið verði a.m.k. 1 milljón króna til rannsóknar- og þróunarstarfs á 12 mánaða tímabili, sem er rekstrarár viðkomandi umsækjanda.

Endurskoðandi, skoðunarmaður eða viðkenndur bókari staðfestir endanlegan kostnað með áritun sinni og þar með kostnað til útreiknings á frádrætti.

Skattfrádráttur miðast við hvert verkefni og þarf að sækja um fyrir hvert verkefni, Fyrirtæki sem er eigandi að rannsóknar- eða þróunarverkefni á rétt á frádrætti frá álögðum tekjuskatti sem nemur allt að 20% af útlögðum kostnaði vegna þessara verkefna. Hámark kostnaðar til útreiknings hjá hverju fyrirtæki er 600.000.000 kr á rekstrarári ef verkefnið er ekki samstarfsverkefni og ef fyrirtækið er ekki með aðkeypta rannsóknar- eða þróunarvinnu í verkefninu.

Fyrirtæki eiga ekki rétt á endurgreiðslu rannsóknar- og þróunarkostnaðar ef annar eða báðir liðir hér að neðan eiga við:

- Eigi íslenska ríkið útistandandi endurgreiðslukröfu á umsækjanda vegna ólögmatrar ríkisaðstoðar.
- Eigi fyrirtækið í fjárhagsvanda skv. skilgreiningu í 1. gr. reglugerðar nr. 758/2011 með síðari breytingum.

Gera þarf grein fyrir því í umsókn að starfsmenn hafi þjálfun, menntun eða reynslu á því sviði sem hugmynd að virðisaukandi vöru eða þjónustu byggir á.

Kostnaði vegna rannsóknar- og þróunarstarfs skal halda aðgreindum frá öðrum rekstri fyrirtækisins. Ef um er að ræða fleiri en eitt verkefni, er það skilyrði skattfrádráttar að kostnaði vegna hvers rannsóknar- og þróunarverkefnis sé haldið aðgreindum frá öðrum útgjöldum fyrirtækisins og að gögn verði aðgengileg skattfyrirvöldum þegar þau óska þess.

Samstarfsverkefni

Sé um samstarfsverkefni tveggja eða fleiri aðila að ræða skulu upplýsingar um alla þátttakendur koma fram í umsókn. Með umsókn skal fylgja samstarfssamningur milli þátttakenda. Frekari skilyrði fyrir samstarfsverkefnum má sjá í 7. gr. og 3. og 4. mgr. 15. gr. laga nr. 152/2009. Hámark kostnaðar til útreiknings á frádrætti fyrir verkefnið í heild er 900.000.000 kr og er frádrætti skipt hlutfallslega milli samstarfsfyrirtækja.

Kostnaður vegna kaupa á þjónustu

Ef keypt er rannsóknar- eða þróunarvinna af ótengdu fyrirtæki, háskóla eða stofnun til nota í eigin staðfestu rannsóknar- og þróunarverkefni er heimilt að taka tillit til þess kostnaðar, enda liggi fyrir fullnægjandi gögn. Í þeim tilvikum hækkar hámark kostnaðar til útreiknings á frádrætti úr 600.000.000 kr í 900.000.000 kr en gera skal grein fyrir öllum kostnaði í umsókn.

Tengdir lögaðilar

Lögaðilar teljast tengdir í skilningi þessa ákvæðis þegar:

- a. þeir eru hluti samstæðu skv. 2. gr. laga nr. 3/2006, um ársreikninga, eða eru undir beinu og/eða óbeinu meirihlutaeignarhaldi eða stjórnunarlegum yfirráðum tveggja eða fleiri lögaðila innan samstæðu, eða
- b. meirihlutaeignarhald eins lögaðila yfir öðrum er til staðar samanlagt með beinum og óbeinum hætti, eða
- c. þeir eru beint eða óbeint í meirihlutaeigu eða undir stjórnunarlegum yfirráðum einstaklinga sem eru tengdir sifjaréttarlegum böndum, t.d. einstaklinga í hjónabandi eða staðfestri samvist, systkina og einstaklinga sem eru skyldir í beinan legg.

Takmarkanir á heildarfjárhæð opinberra styrkveitinga

Heildarfjárhæð opinbers stuðnings við nýsköpunarfyrirtæki takmarkast af skuldbindingum Íslands samkvæmt samningnum um evrópska efnahagssvæðið. Löggin skipta fyrirtækjum í þrjá flokka eftir fjölda starfsmanna og/eða veltu í evrum.

- Lítil fyrirtæki, eru fyrirtæki þar sem starfsmenn eru færri en 50 og með árlega veltu undir 10 milljónum evra og/eða efnahagsreikning undir 10 milljónum evra.
- Meðalstór fyrirtæki, sem hafa á bilinu 50-250 starfsmenn og með árlega veltu undir 50 milljónum evra og/eða efnahagsreikning undir 43 milljónum evra.
- Stór fyrirtæki, með fleiri en 250 starfsmenn.

Samanlagður opinber stuðningur við hvert nýsköpunarverkefni, að meðtöldum skattfrádrætti, fer eftir stærð fyrirtækisins og hvort verkefni telst vera rannsóknarverkefni eða þróunarverkefni. Í Tafla 1 sést hver samanlagður opinber stuðningur við hverja tegund verkefnis getur orðið að hámarki.

	Þróunarverkefni		Rannsóknarverkefni	
	Án samstarfs	Samstarfsverkefni	Án samstarfs	Samstarfsverkefni
Lítill fyrirtæki	45%	60%	70%	80%
Meðalstór fyrirtæki	35%	50%	60%	75%
Stór fyrirtæki	25%	40%	50%	65%

Tafla 1: Samanlagður hámarks opinber stuðningur við verkefni eftir tegund verkefna og stærð fyrirtækja.

Dæmi: Lítið fyrirtæki vinnur að rannsóknarverkefni án samstarfs, hámarks opinber stuðningur er þá 70% af heildarkostnaði verkefnisins. Gefið er að kostnaður við verkefnið er 10 mkr og hámarks opinber stuðningur getur því orðið 7 mkr. Skattfrádráttur getur þá numið að hámarki 2 mkr. Verkefnið er svo styrkt með öðrum opinberum styrkjum t.d. Tækniþróunarsjóði að upphæð 4 mkr og AVS að upphæð 2 mkr. Þá lækkar skattfrádrátturinn niður í 1 mkr svo að hámark opinbers stuðnings fari ekki yfir 7 mkr.

Til að verkefni geti flokkast sem samstarfsverkefni og aukið þannig hlutfall hámarksstyrks við verkefni þurfa eftirfarandi skilyrði að vera uppfyllt.

- Ekkert fyrirtæki getur farið með meira en 70% af styrkhæfum kostnaði vegna samstarfsverkefnis.
- Verkefnið verður að fela í sér samstarf í það minnsta eins lítils eða meðalstórs fyrirtækis eða vera milli landamæra, þ.e. rannsóknar- og þróunarstarfsemin verður að eiga sér stað innan í það minnsta tveggja EES-landa.

Í tilfalli samstarfs við rannsóknastofnun og/eða háskóla þurfa eftirtalin skilyrði að vera uppfyllt svo aukning á styrkhæfi rannsóknarverkefna geti orðið.

- Rannsóknarstofnun fer með í það minnsta 10% af styrkhæfum kostnaði.
- Rannsóknarstofnun hefur rétt til að birta niðurstöður rannsóknarverkefnisins að því marki sem þær eru tilkomnar vegna rannsókna sem stofnunin hefur hrint í framkvæmd. Enn fremur er aukning heimil, fyrir rannsóknir eingöngu, ef niðurstöðum verkefnisins er dreift eða þær birtar á viðeigandi vetvangi.

Viðskiptaáætlun

Í 5. gr. laganna er tiltekið, að eitt af skilyrðum þess að verkefni fái staðfestingu sem rannsóknar- eða þróunarverkefni, að hugmynd að virðisaukandi vöru/þjónustu og viðskiptaáætlun fyrir verkefnið sem sótt er um sé vel skilgreind. Hér er þó ekki átt við fullbúna viðskiptaáætlun eins og lögð er að öllu jöfnu fyrir fjárfestingarsjóði, heldur meginatriði sem gera grein fyrir fyrirhugaðri viðskiptahugmynd fyrirtækisins og framtíðarhorfum.

2. Verklag Rannís við yfirferð umsókna

Þegar umsókn berst Rannís er hún metin út frá kröfum um upplýsingar og fylgiskjöl eins og fram kemur í umsóknareyðublaði og með tilliti til þess hvort hún sé efnislega fullnægjandi. Komi í ljós að upplýsingar vantar eða að upplýsingar eru ófullnægjandi er kallað eftir viðbótarupplýsingum og umsækjanda veittur tveggja vikna frestur til að skila þeim til Rannís. Séu upplýsingar þá fullnægjandi er umsókn talin fullgild og tekin til umfjöllunar, að öðrum kosti er umsókn vísað frá. Taka skal afstöðu til umsóknar innan tveggja mánaða frá því fullgild umsókn liggur fyrir.

Rannís tilkynnir viðkomandi fyrirtæki niðurstöðuna, auk þess að tilkynna embætti ríkisskattstjóra um þau fyrirtæki sem koma að verkefnum sem uppfylla skilyrði laganna og hlotið hafa staðfestingu á grundvelli þeirra.

Fyrirtæki geta sótt um framlengingu á staðfestingu Rannís á verkefni fyrra árs. Hér er gert ráð fyrir að lýsing verkefnisins og heiti sé óbreytt, en umsækjandi tilgreini verkþætti og kostnað yfirstandandi árs og geri grein fyrir breytingum í starfsmannahaldi og/eða aðstöðu í framhaldsumsókn.

Í umfjöllun um einstakar umsóknir er hver og ein metin sjálfstætt út frá efni hennar. Í svari til umsækjenda skal málefnalegur rökstuðningur um afgreiðslu umsóknar fylgja. Samkvæmt lögnum eru ákvarðanir Rannís um afgreiðslu umsókna endanlegar á stjórnarsýslustigi.

Allar fjárhagslegar upplýsingar sem fram koma í umsóknum eru á ábyrgð viðkomandi umsækjenda. Sá kostnaður sem myndar stofn skattfrádráttar þarf að uppfylla almenn skilyrði um frádráttarbæran kostnað í skattalegum skilningi, svo og um tengsl kostnaðar við viðkomandi rannsóknar- og þróunarverkefni. Halda þarf sérstaklega utan um þennan kostnað og gera grein fyrir honum á þann veg sem ríkisskattstjóri ákveður. Kostnaðargreiningar sem lögð er fram með skattframtali skal árituð af endurskoðanda, skoðunarmanni eða viðurkenndum bókara. Skattyfirvöld taka endanlega afstöðu til fjárhagslegra upplýsinga.

Fagnefnd

Sérstök fagnefnd kemur að málsmeðferð samkvæmt lögnum. Fagnefndin er ráðgefandi og er skipuð þremur fulltrúum; fjármálaráðherra, iðnaðarráðherra og Samtök atvinnulífsins tilnefna fulltrúa í fagnefndina. Fagnefndin veitir ráðgjöf um álitafni, verklag og skilgreiningar á verkefnum, en fjallar að öllu jöfnu ekki um einstakar umsóknir eða umsækjendur. Ákvarðanir um afgreiðslu umsókna er alfarið á höndum Rannís.

Gátlistar

Starfsmenn Rannís nota gátlista við yfirferð umsókna. Umsækjendur munu hafa aðgang að þessum gátlistum og geta yfirfarið sjálfir umsókn sína áður en hún er send til umfjöllunar. Hér að neðan er sýnishorn af gátlistum:

Skattfrádráttur vegna rannsóknar- og þróunarkostnaðar

Efni:	Já	Nei
1. Skilyrði sem uppfylla þarf:		
Er verkefnið rannsóknar- eða þróunarverkefni		
Er hugmynd að virðisaukandi vöru/þjónustu vel skilgreind		
Er verkáætlun (verkpættir) vel skilgreind		
Er viðskiptaáætlun vel skilgreind		
Er áætlað að verja a.m.k. 1 millj. kr. til rannsóknar- og þróunarstarfs á 12 mánaða tímabili		
Hafa starfsmenn þjálfun, menntun eða reynslu á því sviði sem hugmyndin nær til		
Íslenska ríkið á ekki útistandandi endurgreiðslukröfu á umsækjanda vegna ólögmatrar ríkisaðstoðar		
Fyrirtækið á ekki í fjárhagsvanda		
2. Almennar upplýsingar:		
Er um að ræða aðra opinbera styrki vegna verkefnisins		
Hefur verið keypt rannsóknarvinna af öðrum aðilum		
- Öðrum viðurkenndum fyrirtækjum		
- Háskólum		
- Stofnunum		
Er verkefnið skilgreint sem samstarfsverkefni		
- Er samstarfsaðili tilgreindur		
- Fylgir samstarfssamningur með umsókn		

Uppfylla þarf öll atriði í lið 1 til þess að umsækjandi fullnægi skilyrðum.

3. Spurningar og svör.

Þessi kafli verður til í samstarfi við hagsmunaaðila og þá sem samráð er haft við vegna útfærslu á framkvæmd laganna. Ennfremur mun hann verða uppfærður þegar umsækjendur fara að vinna umsóknirnar og upp koma atriði sem þarf að skýra nánar.

Dæmi:

- Við greiðum engan launaskatt, bara VSK og fyrirtækjaskatt (t.d. tryggingargjald). Mun það gagnast okkur að sækja um skattfrádrátt?
 - Varðandi skattfrádrátt vegna R&D- verkefna er ekki gerð krafa um að fyrirtæki sé komið í þá stöðu að greiða tekjuskatt. Ef það er enginn skattstofn þá er frádrátturinn greiddur út.
- Hvað er átt við með aðgreiningu kostnaðar vegna R&D frá öðrum rekstri?
 - Hér er það spurning um bókhaldslegt uppgjör og hvernig verkbókhaldi er háttað. Endurskoðandi getur ráðlagt hvernig standa skuli að bókhaldi.
- Aðgengi RSK að gögnum?
 - Ríkisskattstjóra er tilkynnt um þau verkefni sem Rannís staðfestir.
- Hvað ef umsókn er hafnað?
 - Niðurstaða Rannís er endanleg á stjórnslustigi, sbr. 8. gr. laga nr. 152/2009, en ef umsókn er ófullkomin að því leyti að gögn vantar gefst umsækjanda kostur á að bæta úr því.
- Er hægt að vísa í umsókn til Tækniþróunarsjóðs?
 - Nei.
- Verkefni nær ekki 1 milljón króna marki á almanaksári sem sótt er um, en áætlun á 12 mánaða tímabili sem fellur á tvö almanaksár er yfir 1 milljón?
 - Í reglugerð er kveðið upp úr með að 12 mánaða tímabilið er rekstrarár fyrirtækisins, sem er nánast alltaf almanaksárið. Kostnaður við verkefnið þarf að ná 1 milljón króna á rekstrarárinu.
- Hvar finn ég eyðublað til að skila upplýsingum til RSK?
 - Eyðublaðið sem fylla þarf út hjá RSK er númer 4.21.
- Eru gögn sem send eru til Rannís meðhöndluð sem trúnaðarmál?
 - Já, gögn sem send eru til Rannís er varða umsóknir eru trúnaðarmál.
- Er kostnaður við einkaleyfisumsókn viðurkenndur kostnaður?

- Samkvæmt reglugerð er kostnaður í tengslum við einkaleyfi, sem keypt eru, eða leyfi sem fengin eru frá utanaðkomandi aðilum á markaðsverði í viðskiptum ótengdra aðila viðurkenndur kostnaður (sjá 4. tölulið 5. gr. reglugerðar nr. 758/2011 með síðari breytingum).
- Eiga opinber hlutafélög rétt á að sækja um skattfrádrátt?
 - Sjá 1. grein reglugerðar númer 758/2011 með síðari breytingum sem finna má í viðauka handbókar.
- Hvað er átt við með viðskiptaáætlun?
 - Viðskiptaáætlun er stutt greinargerð um verkefnið (3-5 blaðsíður). Hér er óskað eftir stuttri lýsingu þar sem meðal annars kemur fram hvaða áhrif verkefnið hefur á framtíð fyrirtækisins, kostnaður og tekjur vegna verkefnisins, verkáætlun og framtíðarsýn að lágmarki til þriggja ára ásamt öðru sem viðkemur verkefninu.